

מועד הבחינה: חורף תשי"ע, 2010

מספר השאלון: 904441

לנבחנים אקסטרניים — 05

נספח: תכנית הלימודים (לשאלון 05 בלבד)

ספרות עברית וכללית

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים ושלושה רבעים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה חמישה פרקים.

פרק ראשון — סיפור קצר

פרק שני — דרמה

פרק שלישי — רומאן ונובלה

פרק רביעי — שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)

פרק חמישי — שיר שלא נלמד

משלושת הפרקים הראשונים יש לבחור בשני פרקים, ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (כל פרק — 28 נקודות).

הפרק הרביעי (שירה) — 28 נקודות) והפרק החמישי (שיר שלא נלמד — 16 נקודות) הם חובה. עליך לענות על השאלות שבהם לפי ההוראות בכל פרק.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו.

ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה

שבחרת להשיב עליה.

(2) חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.

(3) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.

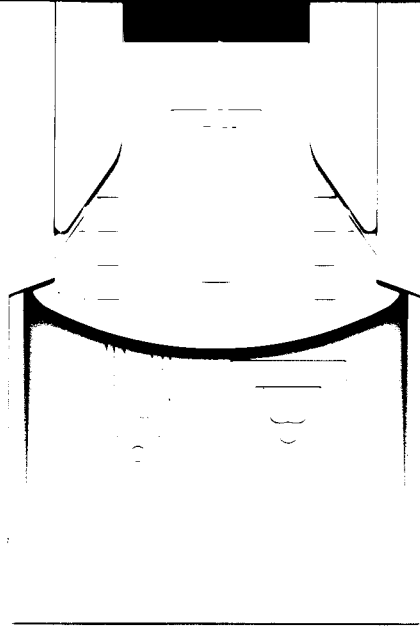
(4) שים לב לכתב, לכתבי, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בעטנתם (ראשי פרקים, חישובים וכדומה). רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רשום טיוטות מלשחן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

השאלות

מהפרקים הראשון, השני והשלישי עליך לענות על השאלות בשני פרקים בלבד, לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק – 28 נקודות).

פרק ראשון – סיפור קצר

אם בחרת בפרק זה, ענה על שתיים מהשאלות 1-3 (לכל שאלה – 14 נקודות).

שים לב: על שאלות 1-2 אין לענות על פי הסיפור "חיזו בטטה".

סיפורים קצרים ונובלות מאת עגנון

שים לב: על שאלה 1 יש לענות רק על פי סיפורים קצרים או על פי נובלות מאת עגנון.

1. שאלת אחריות האדם למעשיו עומדת במרכזם של סיפורים קצרים ונובלות מאת עגנון. הסבר כיצד באה שאלה זו לידי ביטוי בהתנהגותה ובמחשבותיה של הדמות המרכזית בסיפור קצר או בנובלה מאת עגנון שלמדת.

סיפורים עבריים מהמחצית הראשונה של המאה ה-20 וסיפורים מתורגמים

שים לב: על שאלה 2 אפשר לענות רק על פי סיפור עברי מהמחצית הראשונה של המאה ה-20 או על פי סיפור מתורגם. אין לענות בשאלה זו על פי יצירות מאת עגנון.

2. תאר מערכת יחסים בין דמויות בסיפור עברי מהמחצית הראשונה של המאה ה-20 או בסיפור מתורגם שלמדת. הסבר מה אפשר ללמוד ממערכת יחסים זו על טבע האדם או על החברה האנושית.

חיזו בטטה / סמי ברדוגו

3. הניסיון לשמור על יציבות המשפחה כנגד גורמים המאיימים עליה הוא נושא מרכזי בסיפור "חיזו בטטה". הסבר והדגם קביעה זו, ובסס אותה על שלוש דוגמאות מהסיפור.

פרק שני – דרמה

אם בחרת בפרק זה, ענה רק על אחת מהשאלות 4-5 (לכל שאלה – 28 נקודות).

שים לב: על שאלות 4-5 אפשר לענות רק על פי מחזה מודרני (מחזה מהמאה ה-19 או מהמאה ה-20).

4. מחזות מודרניים רבים מציגים מצבים של ניכור (זרות) והשפלה.
הסבר כיצד מצב מעין זה בא לידי ביטוי במחזה המודרני שלמדת, ובסס את דבריך על שני סצנות מהמחזה.

5. הסבר את הקונפליקט המרכזי במחזה המודרני שלמדת, והצג שני סצנות שבהן הוא בא לידי ביטוי. האם קונפליקט זה נפתר במהלך המחזה? נמק את דבריך.

/המשך בעמוד 4/

פרק שלישי – רומאן ונובלה

אם בחרת בפרק זה, ענה רק על אחת מהשאלות 6-11 (לכל שאלה – 28 נקודות).

הדבר / אלבר קאמי – שאלות 6-7

6. הרומאן "הדבר" עוסק במגפה קטלנית המערערת סדרי עולם. בעולם מעורער זה אפשר למצוא גילויים של חסד ונדיבות.
תאר שלושה גילויים כאלה, והסבר את תרומתם למשמעות של הרומאן.
7. הסבר את תפיסת העולם של רייה בנוגע לתפקיד האדם בעולם חסר פֶּשֶׁר.
בסס את תשובתך על שלוש דוגמאות מהרומאן.

רומאן עברי, נובלה עברית*

שים לב: על שאלות 8-9 אפשר לענות רק על פי הרומאן העברי או הנובלה העברית* שלמדת.
אין לענות בשאלות אלה על פי נובלות מאת עגנון.

* אם בחרת להתבסס על נובלה, תוכל לבחור אך ורק מבין הנובלות האלה:
נמלים, מאחורי הגדר, עתליה, נביא, אחרי הילדות, שונא הנסים, כינורו של יוסי, שלושה ימים וילד, לב הקיץ לב האור, חירבת חיזעה, עוגיות המלח של סבתא סולטנה, המינה ליוה, רדיקלים חופשיים.

8. תאר את המרחב (הגאוגרפי, החברתי, ההיסטורי, הפוליטי) ברומאן העברי או בנובלה העברית שלמדת, והסבר כיצד הוא משפיע על דמות מרכזית ביצירה ועל הקונפליקטים שהיא מתמודדת אתם.
9. ביצירות רבות המחבר חושף את חיי הנפש של הדמויות באמצעים כגון מונולוג פנימי של הדמויות, דמויות משנה, חלומות, מוטיבים.
הסבר כיצד שני אמצעים כאלה מסייעים לחשיפת חיי הנפש של דמות מרכזית (או שתי דמויות מרכזיות) ברומאן העברי או בנובלה העברית שלמדת. הדגם את דבריך.

שים לב: על שאלות 10-11 אפשר לענות רק על פי הרומאנים האלה:
האמן ומרגריטה, החטא ועונשו, אל המגדלור, אנה קארנינה, בית בודנברוק,
מאה שנים של בדידות, אור באוגוסט, הקול והזעם, מאדאם בובארי, המשפט

10. תאר את המרחב (הגאוגרפי, החברתי, ההיסטורי, הפוליטי) ברומאן שלמדת (מבין הרומאנים המפורטים לעיל), והסבר כיצד הוא משפיע על דמות מרכזית ביצירה ועל הקונפליקטים שהיא מתמודדת איתם.
11. ביצירות רבות המחבר חושף את חיי הנפש של הדמויות באמצעים כגון מונולוג פנימי של הדמויות, דמויות משנה, חלומות, מוטיבים. הסבר כיצד שני אמצעים כאלה מסייעים לחשיפת חיי הנפש של דמות מרכזית (או שתי דמויות מרכזיות) ברומאן שלמדת (מבין הרומאנים המפורטים לעיל). הדגם את דבריך.

פרק רביעי – שירה

פרק זה הוא חובה (שאלות 12-28). ענה על שתי שאלות,
כל שאלה על שיר מאת משורר אחר (לכל שאלה – 14 נקודות).

שירת ימי הביניים

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

ישנה בחיק ילדות / ישנה בחיק ילדות / יהודה הלוי

ישנה בחיק ילדות, למתי תשכבי! / דעי כי נעורים כנערת ננערו!
הלעד ימי השחרות? קומי צאי, / ראי מלאכי שיכה במוסר שחרו,
והתנערי מן הזמן, כצפרים / אשר מרסיסי לילה יתנערו.
דאי כדרור למצא דרור ממעלה / ומתולדות ימים כימים יסערו.
הי אחרי מלכך מרדפת, בסוד / נשמות אשר אל טוב יי נהרו!

- א. הסבר את העמדה העולה מהשיר בנוגע לחיי האדם. (9 נקודות)
ב. פרש את הבית השלישי בשיר, והסבר את תרומתו לביטוי עמדה זו. (5 נקודות)

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

יחידה, שחרי / יהודה הלוי

יחידה, שחרי האל וספיו, / וכקטרת תני שירך באפיו!
הלא אם תרדפי הבלי זמנך, / ותאמרי כי אמת הם כל כשפיו,
ותזלי אחרי לילך ויומך / ותערב לך תנומה מנשפיו –
דעי כי אין בידך מאומה, / אבל עץ ייבשו מחר ענפיו.
היי לפני אלתיך ומלכך / אשר באת לחסות תחת כנפיו:
שמו יגדל ויתקדש בפי כל / אשר נשמת אלוה חי באפיו!

- א. הסבר את דרישתו של הדובר בשיר מנפשו (מה"יחידה"). (9 נקודות)
ב. פרש את הבית הרביעי בשיר, והסבר את תרומתו לביטוי עמדה זו. (5 נקודות)

16. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אחרי מותי / חיים נחמן ביאליק

וְצַר מְאֹד, מְאֹד! כָּל-יְמֵיהָ זָעָה נִימָה זֹו, דוּמָם זָעָה, דוּמָם רָעָדָה, אֶל-מְזֻמְרָה, דוּדָה גּוֹאֲלָה, כְּמָהָה, צְמָאָה, עֲגָמָה, נְכֻסָּפָה, כְּאֲשֶׁר יַעֲנֵם לֵב לְמְזֻמֵּן לּוֹ; וְאִם-הִתְמַהֵּמָה – בְּכָל-יּוֹם חֻכְתָּהּ-לוֹ וּבְנֵהימָה טְמִירָה שׁוֹעָה-לוֹ – וְהוּא הִתְמַהֵּמָה אֶף לֹא-בָּא, אֶף לֹא-בָּא! וְגִדּוֹל מְאֹד, מְאֹד הַכָּאֵב! הָיָה אִישׁ – וּרְאוּ: אֵינְנוּ עוֹד, וְשִׁירַת חַיִּיו בְּאִמְצַע נְפֻסָּקָה; עוֹד שִׁיר מְזֻמּוֹר אֶחָד הָיָה-לוֹ, וְהִנֵּה אֶבֶד הַמְזֻמּוֹר לְעַד, אֶבֶד לְעַד!"	אֲחֵרֵי מוֹתִי סִפְדוּ כָּכָה לִי: „הָיָה אִישׁ – וּרְאוּ: אֵינְנוּ עוֹד; קִדְּם זְמַנּוֹ מֵת הָאִישׁ הַזֶּה, וְשִׁירַת חַיָּיו בְּאִמְצַע נְפֻסָּקָה; וְצַר! עוֹד מְזֻמּוֹר אֶחָד הָיָה-לוֹ – וְהִנֵּה אֶבֶד הַמְזֻמּוֹר לְעַד, אֶבֶד לְעַד! וְצַר מְאֹד! הֵן כְּנֹזֵר הָיָה-לוֹ – נִפְשׁ חַיָּה וּמְמַלְלָה, וְהַמְשׁוֹרֵר מְדִי דְבָרוֹ בּוֹ אֶת-כָּל-רְיוֹי לְבוֹ הַגִּיד לוֹ, וְכָל-הַנִּימֵץ יָדוֹ דוֹבְבָה, אֶף רָז אֶחָד בְּקִרְבוֹ הַכְּחִיד, סְחֹר סְחֹר לוֹ אֲצַבְעוֹתָיו פְּזוּזוֹ, נִימָה אַחַת אֶלְמָה נִשְׁאַרָה, אֶלְמָה נִשְׁאַרָה עַד-הַיּוֹם!
--	---

הסבר והדגם את הגורם לתחושת ההחמצה שמביע המשורר בשיר.
הצג והסבר שלושה אמצעים רטוריים בשיר המבטאים את גודל ההחמצה.

שירת המאה ה-20

שירי לאה גולדברג

17. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריי.

שיר א מתוך מחזור השירים: **מבית אמי** / לאה גולדברג

מתה אמה של אמי
באביב ימיה. ובתה
לא זכרה את פניה. דיוקנה הקרוט
על לבו של סבי
גמחה מעולם הקדמויות
אחרי מותו.

רק הראי שלה נשמר בבית.
העמיק מרב שנים במשבצת הכסף.
ואני, נקדחה החנרת, שאינני דומה לה,
מביטה היום אל תוכו כאל תוף
אגם הטומן אוצרותיו
מתחת למים.

עמק מאד, מאחורי פני,
אני רואה אשה צעירה
ורדת לתים מתוכה.
ופאה נקרית לראשה.
היא עונדת
עגיל מארז אל תנוף אונה. משחילתהו
בנקב זעיר בפשר הענן
של האון.

עמק מאד, מאחורי פני, קורנת
והובית בהירה של עיניה.
והראי ממשוף את מסרת
המשפחה:
שהיא היתה יפה מאד.

כיצד הפער בין מציאות ובין דמיון בא לידי ביטוי בשיר, ובאיזה אופן המשוררת מגשרת על פער זה? הסבר והדגם את דבריך.

18. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרייך.

האַמְנֵם עוֹד יְבוֹאוּ יָמִים / לאה גולדברג

האַמְנֵם עוֹד יְבוֹאוּ יָמִים בְּסִלְיָהּ וּבְחֶסֶד,
וּתְלִכֵי בְשָׂדָה, וּתְלִכֵי בּוֹ פִּהֲלֵךְ הַתָּמָּה,
וּמְחֻשׁוֹף פִּהֲרִגְלֵךְ יִלְטֵף בְּעֲלֵי הָאֶסְפָּסֶטָה,
אוֹ שְׁלִפְי־שִׁבְלִים יִדְקְרוּךְ וּתְמַמְתֵּךְ דְּקִירְתָּם.

אוֹ מָטָר יִשְׁיגֵךְ בְּעֵדַת סְפוֹתָיו הַדּוֹפְקוֹת
עַל פְּתֻפֵיךְ, חוֹף, צְנֹאֲרֵךְ, וְרֵאשֵׁךְ רִעְנָן.
וּתְלִכֵי בְשָׂדָה הָרֵטֵב וְיִרְחֹב בְּךָ הַשֶּׁקֶט
כְּאוֹר בְּשׁוּלֵי הָעָנָן.

וְנִשְׁמַתְךָ אֶת רִיחוֹ שֶׁל הַתְּלָם נוֹשֵׂם וְרוֹגֵעַ,
וְרֵאִיתְךָ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ בְּרֵאֵי־הַשְּׁלוּלִית הַנּוֹהֵב,
וּפְשׁוּטִים הַדְּבָרִים וְחַיִּים, וּמְתָר בָּם לְנוֹעַע,
וּמְתָר, וּמְתָר לְאַהֲבָה.

אֶת תְּלִכֵי בְשָׂדָה. לְבִדְךָ, לֹא נִצְרָבַח בְּלֶהֱט
הַשְּׂרָפוֹת, בְּדָרְכִים שֶׁסָּמְרוּ מְאִימָה וּמְדָם.
וּבִישָׁר־לֵבָב שׁוֹב תִּהְיִי עֲנָה וְנִכְנָעַת
כְּאֶחָד הַדְּשָׁאִים, כְּאֶחָד הָאֲדָם.

הסבר על פי השיר כולו את המשמעות של ההליכה בשדה. הדגם את דבריך.
בתשובתך התייחס גם לעובדה שהשיר נכתב בעיצומה של מלחמת העולם השנייה (1943).

19. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

חֲמִסִּין שֶׁל נִיסָן / לאה גולדברג

אָכַן אֲדַע, זֶה יוֹם לְלֹא תְמוּרָה
וְלֹא נִפְל דְּבַר וְלֹא אֲרַע
וְלֹא יִבְדִּיל בֵּינוּ לְבֵין יָמִים
צִיּוֹן וְאוֹת אֲשֶׁר מְסוּב עַד רַע.

וְרַק לְשֹׁמֵשׁ רֵיחַ שֶׁל גִּסְמִין.
וְרַק לְאָבֹן קוֹל שֶׁל לֵב פּוֹעֵם.
וְרַק לְעָרֵב צָבַע שֶׁל תַּפּוֹחַ,
וְרַק לְחוֹל שְׁפָתַיִם מְנַשְׁקוֹת.

אֵיךְ אֲזַכְרֶנּוּ, אֶלְמוּנֵי סְתָמִי,
אֵיכָה אֲשָׁמֵר חֶסֶדוֹ הַפְּתוּאוּמִי,
אֵיךְ אֲאָמִין שִׁיּוֹם אֶחָד הָיָה
כֹּל נִיד וְרֵיחַ עֲצָם מַעֲצָמִי?

כִּי כָּל אֵילָן הָיָה מִפְּרֶשׁ רוּשְׁט,
וְלִדְמָמָה עֵינַיִם שֶׁל יִלְדָה,
וְלִדְמָעוֹת נִיחוּחַ הַלְבָלוּב,
וְשֵׁם הָעִיר כְּשֵׁם אֶתְבְּתִי.

השיר עוסק בקושי לבטא חווייה חושית עזה ולשמר אותה בזיכרון.
כיצד מעוצבת לאורך השיר ההתמודדות עם קושי זה? הסבר והדגם את דבריך.

20. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

סונט ט מתוך מחזור הסונטות: **אהבתה של תרזה די-מון** / לאה גולדברג

מתלונני וגם מתלוננה
אותו הגן ושקף, אותו הגוף,
ויום תמים מתר לי לאהב
את הדברים אשר לטפה עינה.

מול חלונך וגם מול חלונני
בלילה שר אותו זמיר עצמו,
ועת ירטיט לבך בחלומי
אעזר ואצונן לו גם אני.

הארץ הזקן, שבו כל מחט
את מבטך נושאת כטל טהור,
עם בקר יקדמני בקרכה -

דברים רבים מאד אהבנו יחד,
אף לא נרח באשנבה האור
עת בדידותי ננעה בבדידותך.

מהי התובנה החדשה של המשוררת, המשתמעת משתי השורות המסיימות את השיר?

הסבר כיצד שורות אלה מאירות את משמעות הסונט.

שירי יהודה עמיחי

21. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לא כְּרוּשׁ / יהודה עמיחי

לא כְּרוּשׁ,
לא בכת אחת, לא כלי,
אלא כְּדָשָׁא, בְּאַלְפֵי יְצִיאֹת זְהִירוֹת־יְרֻקוֹת,
להיות מסתר כְּהִרְבָּה יְלָדִים בְּמִשְׁחָק
ואַחַד מְחַפֵּשׁ.

ולא כְּגֹבֵר הַיְחִיד,
כְּכֹז־קִישׁ, שְׂמִצָּאוֹהוּ רְבִים
ועָשׂוֹ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ.
אלא כְּגֶשֶׁם בְּהִרְבָּה מְקוֹמוֹת
מְעַנְנִים רְבִים, לְהִתְחַלְחַל, לְהִיּוֹת שְׂתוּי
פִּיּוֹת רְבִים, לְהִיּוֹת נְשׁוּם
כְּאוִיר בְּשָׁנָה וּמְפֹרֵר כְּפְרִיחָה בְּאֶבֶיב.

לא הַצְלִצוּל הַחַד, הַמְעוֹרָר
בְּשַׁעַר הַרוּפָא הַתּוֹרָן,
אלא כְּדְפִיקוֹת, בְּהִרְבָּה אֲשַׁנְבִים
בְּכַנְיֹסוֹת צְדָדִיּוֹת, בְּהִרְבָּה דְּפִיקוֹת לֵב.

ואַחַר־כֵּן הַיְצִיָּאָה הַשְּׂקֵטָה, כְּעֶשֶׂן
כְּלִי תְרוּעָה, שֶׁר מִתְפַטֵּר,
יְלָדִים עֵיפִים מִמִּשְׁחָק,
אֲבֹן בְּגִלְגוּלִים הָאֲחֵרוֹנִים

לאַחַר הַמּוֹרֵד הַתְּלוּל, בְּמִקּוֹם שְׂמֵת־חֵיל
מִיִּשׁוּר הוֹתוֹר הַגְּדוּל, אֲשֶׁר מְמַנֵּן,
כְּתַפְלוֹת הַמִּתְקַבְּלוֹת,
עוֹלָה אֲבָק בְּהִרְבָּה רְבוּא גְּרָגִידִים.

מבנה השיר מבוסס על ניגודים, כמו יחיד ורבים, סביל ופעיל (פסיבי ואקטיבי),
חיים ומוות.

הסבר כיצד ניגודים אלה בשיר בונים את משמעותו. בסס את תשובתך על שלוש
דוגמאות מהשיר.

/המשך בעמוד 14/

22. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

תִּירִים / יהודה עמיחי

בקורי אֲבָלִים הם עורכים אֲצִלְנוּ,
יושבים בְּיָד וְשֵׁם, מְרַצִּינִים לִיד הַכְּתָל הַמְעֵרְבִי
וְצוּחִקִים מֵאַחֲרֵי וִילֹנוֹת כְּבָדִים בְּחֲדָרֵי מְלוֹךְ,

מִצְטַלְמִים עִם מְתִים חֲשׂוּבִים בְּקֶבֶר רָחֵל
וּבְקֶבֶר הַרְצֵל וּבְגִבְעַת הַתְּחַמְשֵׁת,
בוֹכִים עַל יָפִי גְבוּרַת נְעָרֵינוּ
וְחוֹשְׁקִים בְּקִשְׁיָחוֹת נְעֻרוֹתֵינוּ
וְתוֹלִים אֶת תְּחַתּוֹנֵיהֶם
לִיְבוּשׁ מְהִיר
בְּאִמְבָּטִיָּה כְּחֻלָּה וְצוֹנְנֵת.

פַּעַם יִשְׁבְּתִי עַל מְדְרָגוֹת לִיד שַׁעַר בְּמִצְוֹרֵת דָּוִד, אֶת שְׁנֵי
הַסְּלִים הַכְּבָדִים שְׁמֵתִי לִידִי. עֲמֵדָה שֵׁם קְבוּצַת תִּירִים
סָבִיב הַמְדְרִיד וְשִׁמְשֵׁתִי לָהֶם נִקְדַּת צִיּוֹן. "אַתָּם רוֹאִים
אֶת הָאִישׁ הַזֶּה עִם הַסְּלִים? קֶצֶת יְמִינָה מְרַאשׁוֹ נִמְצָאָת
קֶשֶׁת מִן הַתְּקוּפָה הָרוֹמִית. קֶצֶת יְמִינָה מְרַאשׁוֹ". אֲבָל
הוּא זֶה, הוּא זֶה! אֲמַרְתִּי בְּלִבִּי: הַגְּאֻלָּה תְּבוֹא רַק אִם יִגִּידוּ
לָהֶם: אַתָּם רוֹאִים שֵׁם אֶת הַקֶּשֶׁת מִן הַתְּקוּפָה הָרוֹמִית?
לֹא חֲשׂוּב: אֲבָל לִידָהּ, קֶצֶת שְׁמֵאלָהּ וְלִמְטָהּ מִמְּנָה, יוֹשֵׁב
אֲדָם שְׁקֵנָה פְרוֹת וִירְקוֹת לְבֵיתוֹ.

לדעת המשורר, מה הם הערכים החשובים, ומה הם הערכים החשובים פחות?
הסבר כיצד הבחנה זו מעוצבת בשיר.

23. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שיר 10 מתוך מחזור השירים: **טיול ישראלי** / יהודה עמיחי

אני זוכר שאלה בספר למוד החשבון,
על רכבת שיוצאת ממקום אחד ורכבת אחרת
שיוצאת ממקום אחר. מתי יפגשו?
ואף אחד לא שאל מה יקרה כאשר יפגשו,
אם יעצרו או יעברו אחת על פני השניה ואולי יתנגשו.
ולא היתה שאלה על איש שיוצא ממקום אחד
ואשה שיוצאת ממקום אחר. מתי יפגשו
והאם בכלל יפגשו ולכמה זמן יפגשו?
ובדבר ספר למוד החשבון. עכשו הגעתי
אל העמודים האחרונים שבהם רשימת הפתרונות.
ואז היה אסור להסתכל בהם ולהשתמש בהם.
עכשו מתר. עכשו אני בודק
במה צדקתי ובמה טעיתי
ויודע מה עשיתי נכון ומה לא עשיתי. אמן.

ל"ספר לימוד החשבון" משמעות כפולה בשיר.

הסבר והדגם כיצד מעוצבת משמעות כפולה זו בשיר.

24. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

משלשה או ארבעה בחדר / יהודה עמיחי

משלשה או ארבעה בחדר
תמיד אחד עומד ליד החלון.
מכרח לראות את העול בין קוצים
ואת השרפות בגבעה.
וכיצד אנשים שיצאו שלמים
מחזורים בערב כמטבעות ערף לביתם.

משלשה או ארבעה בחדר
תמיד אחד עומד ליד החלון.
שערו האפל מעל למחשבותיו.
מאחוריו המלים.
ולפניו הקולות הנוודים בלי תרמיל,
לכבות בלי צידה, נבואות בלי מים
ואבנים גדולות שהושבו
ונשארו סגורים כמכתבים שאין
להם כתבת ואין מקבל.

הסבר את תפקידו של האדם ה"עומד ליד החלון".
מהי, לדעתך, עמדתו של המשורר כלפיו? נמק את דברך.

שירי דליה רביקוביץ

25. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

גְרוֹיטְצֵיָה / דליה רביקוביץ

בְּקוֹלְנוֹעַ הַחֲשׂוֹף
שְׁנֵי אַנְשִׁים שֵׁשׁ בֵּינֵיהֶם הַפְּרוֹת מִגְּבֻלַת
יִשְׁבּוּ
וְרֹאשֵׁיהֶם הִגִּיעוּ לַיָּדַי נְגִיעָה.
וְלֹא הִיְתָה זֹאת יַד הַמַּקְרָה.
כָּלֵל וְכָלֵל לֹא יַד הַמַּקְרָה.
הוּא הַפִּיר בְּנוֹכְחוֹתָה
לֹא אֲדִישָׁה לְנוֹכְחוֹתוֹ.
צֵל שֶׁל הַכְּנִיסֵנִי תַחַת כְּנָפֶךָ.
וְהִיא בְּלִבָּהּ: הַכְּנִיסֵנִי תַחַת כְּנָפֶךָ.
לֹא נָפַל בֵּינֵיהֶם כָּרֶק וְרַעַם,
הִיְתָה רֹאשִׁית
שֶׁל תְּנוּעַת אֲדָמָה חוֹתֶרֶת וְסֻמוּיָהּ.
הִיא חֲשָׂה בְּזֹאת הַיֵּטֵב.
הִיא חֲשָׂה הַפְתָּעָה.
הִיא קָמָה וְיָצְאָה.

כיצד מעוצב בשיר זה המתח בין הרגיל והיוס־יומי לבין המפתיע והמאיים? הסבר והדגם את דבריך.

26. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

עומד על הכביש / דליה רביקוביץ

עומד על הכביש בלילה האיש הנה
שהיה בשכבר הימים אבא שלי.
וחיבת אני לגשת אליו למקום עמדו
מפני שאני הייתי הבת הבכורה שלו.

ובכל לילה וליל הוא עומד לבדו במקומו
ואני חיבת לירד למקומו ולבוא.
ורציתי לשאל את האיש עד מתי חיבת אני.
וידעתי זאת מראש שתמיד חיבת אני.

במקום שהוא עומד ישנו חשש סכנה
כביום שהלך בכביש ודרסה אותו מכונית.
וכך הפרתי אותו ונתתי בו סימנים
שזה האיש עצמו היה פעם אבא שלי.

והוא אינו מדבר לי מלת אהבה אחת
למרות שהיה בשכבר הימים אבא שלי
ולמרות שאני הייתי הבת הבכורה שלו
הוא אינו יכול לדבר לי מלת אהבה אחת.

תאר והסבר את המורכבות המאפיינת את תחושת הנתמות של המשוררת לאורך השיר.

27. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרי.

זְכֵרוֹנוֹת חַמִּים / דליה רביקוביץ

תָּאֵר לָךְ: רַק הָאֶבֶק לָנָה אוֹתִי
וְלֹא הָיָה לִי מְלוּנָה אַחֵר.
הוּא הִלַּךְ אִתִּי לְגַן הַיְלָדִים
וְהָיָה מְסַכְסֵף אֶת שְׁעָרוֹתִי
בִּימֵי יְלָדוֹתֵי הַחַמִּים בְּיוֹתֵר.

תָּאֵר לָךְ מִיְהוּ שְׁלוּנָה אוֹתִי,
וְלִכְל חִבְרוֹתֵי הָיָה אַחֵר.
בְּחֶרֶף, בְּפָרֶס עֲרֹסָלִים אֵימִים,
וְהֶעֱנַנִּים טוֹרְפִים אֶת צִידִם,
תָּאֵר לָךְ מִיְהוּ שְׁלוּנָה אוֹתִי
וְעַד כַּמָּה רְצִיתִי מְלוּנָה אַחֵר.

זָרְעוֹנֵי הָעֵצִים שֶׁקִּשְׁקוּ, וְלִשְׁעָה
נִתְאוּתִי לְשֹׁכֵן בִּיחִידוֹת עִם הָרוּחַ.
לִילוֹת רַבִּים הַיִּיתִי הַזֶּה
עַל בְּתִים אֶחָדִים, רְטֹבִים מְאֹד.
תָּאֵר לָךְ כַּמָּה הַיִּיתִי מְקַפְחָת,
שָׁנָה הַמְלוּנָה הַיְחִיד שְׁלִי.

בִּימוֹת הַחֲמִסִּין הַיִּיתִי מְפֹלְגָה
עַד עִיר בִּירְתָם שֶׁל הַלְוִיִּתִּים.
הַיִּיתִי מְלֵאָה הַפְּקָרוֹת מְאֹשְׁרָת.
לֹא רְצִיתִי לְשׁוּב כֹּל עוֹד בִּי רוּחִי,

אוּלָּם בְּשׁוּבִי הַיִּיתִי כְּעוֹרֵב
שֶׁנִּקְטָו בּוֹ קְרוֹבָיו הָעוֹרְבִים,
וְלֹא הָיָה לִי שׁוּם מְלוּנָה,
וְרַק הָאֶבֶק לָנָה אוֹתִי.

הסבר מה מאפיין את זיכרונות הילדות וההתבגרות של המשוררת.

באילו דרכים היא מעניקה להם עוצמה רגשית? הדגם את דבריך.

28. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

סינדרלה במטבח / דליה רביקוביץ

השעות הטובות של סינדרלה עברו שם למטה במטבח	נטויות גרון.
היתה לה חרות הדעת	והיא לא ממש רצתה להיות במקומן.
אם נאמר את זה כך.	אוצרות אינסופיים היו לה בדמיון
היא הדקה את ידיה אל רקותיה	ממש אינסופיים
שצרותיה היו מכסות שמן.	וללא צורה.
היא הפליגה בדעתה למרחקים	היתה לה פקעת קטנה של חם בגרון
בלתי משערים	והלמות לב עזה, חולנית.
בלתי מספרים	והיא היתה מחויז לכלם
תחושות שידעה בלי לנקב בשמן.	בוכיה, קודחת
והיא השפילה את עיניה לסנור	מוכנה בכל עת לחזל להתקיים.
המרבב והמכתם	היתה לה נקדת תצפית
נדעה איזה מרחק גדול יש בין הכא להתם	נדידה ברחוקה
אם בכלל נתן לשער	כאלו ישבה על כוכב מאדים
ומה שמתחיל כאן ועכשו	כוכב המלחמה.
אין לו סיום בזמן	והיא קמצה את אגרופיה ואמרה:
ולא נקדת זמן.	אני יוצאת למלחמה.
והיא עשתה סביבה עגול	
וסמנה לעצמה סימן	ואחר כך נרדמה.
דמיוני כמובן.	
וראתה את השמים והן יוצאות במיטב בגדיהן	
הדורות, מפארות, נוטפות בשמים	

"היתה לה חרות הדעת / אם נאמר את זה כך." (שורות 2-3)

הסבר והדגם כיצד מתבטאת חירות זו בשיר, ומה מאפשר אותה.

על פי השיר, האם החירות מפצה את סינדרלה על מצבה? נמק את דבריך.

פרק חמישי – שיר שלא נלמד

פרק זה הוא חובה – ענה על שאלה 29 (16 נקודות).

29. קרא את השיר "שֶׁטְפוֹן" מאת אלמוג בָּהַר שלפניך, וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.

שֶׁטְפוֹן / אלמוג בהר

"אֲבָל רֵאִי, כַּמָּה מְגֻזְמֵת עֵתָה הַפְּרִידָה לְיַד הַפְּגִישָׁה" – יהודה עמיחי

רֵאִי, אֲהַבְתִּי הֵיחָה מְגֻזְמֵת

הִיא מְלֹאָה אֶת כְּלִי

וְאִז הַחֲלָה לְגִלְשׁ

וּבְקִשְׁתִּי לְהַעֲבִיר מֵעֵט מִמֶּנָּה אֶלֶיךָ

שְׁלֹא תִשְׁפֹּךְ לְשׂוֹא

אֲבָל אֶת כְּבֹר הַיִּת מְלֹאָה בְּאַהֲבָה אַחֲרַת

וְלִי לֹא נֹתֵר כֶּךָ מְקוֹם

(אֲנַחְנוּ כְּלִי קְבוּל צְרִים מְלֵהֲכִיל)

רֵאִי, כַּמָּה הַשְׁקִיעָה מְגֻזְמֵת

מִזִּיעָה, מִתְאַדָּמֵת, מְכַכָּה, מִתְנַשְׁמֵת

גַּם לָהּ יֵשׁ טַעַם לְדַרְמָה

בְּשַׁעַת הַפְּרִידָה

רֵאִי, גַּם תַּחֲנָתִי מְגֻזְמֵת

מתוך ספר השירים צמאון בארות, 2008

א. הסבר את השלבים השונים של הקשר הזוגי המתואר בשיר. (6 נקודות)

ב. שם התואר "מוגזמת" נזכר בבתי השיר שלוש פעמים, ובכל פעם בהקשר אחר.

הסבר כל אחד מהקשרים אלה. בתשובתך התייחס גם לתרומה של הלשון הציורית

להמחשת הגזמות אלה. (10 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך